

Kirken underviser

3- 2001

August

Fortællingen

**Kun ord kan
strukturere
kaos**

**Den store
fortælling**

**Han Gjorde
Danerne
Kristne**

**At fortælle
bibelen**

**Juleprædiken-
år 2000**

**Kirker, klasser
og kunst
- et samarbejde
på tværs**

Indhold

2 Fortællingen

3 Kun ord kan strukturere kaos

Interview med Svend Åge Madsen

7 Den store fortælling

Af sognepræst Bodil Olesen

9 Han Gjorde Danerne Kristne

Af Markus Davidsen

14 At fortælle bibelen

Af forfatter Kirsten Thonsgaard

18 Juleprædiken - år 2000

Af sognepræst Hanne Davidsen

20 Kirker, klasser og kunst et samarbejde på tværs

Af Elna Carlsen og Marianne Fischer

23 Adresser på gode fortællere

26 Anmeldelser

Af lektor Finn Rosenberg

Fortællingen

For dette nummer af Kirken Underviser har vi valgt *fortælling*. I den kirkelige undervisning handler dette primært om formidling af livsfortællinger og af de bibelske fortællinger. Livsfortællinger kan være beskrivelser af en eller flere personers liv og skæbne. Vel oftest som de findes i litteraturen. Bibelske fortællinger findes i Bibelen og i de utallige genfortællinger af de bibelske beretninger.

Dermed er det fortællinger, som kan læses. Men både børn og voksne får ofte større udbytte af fortællingerne, når de formidles af en god fortæller. Eller når de gøres levende gennem kreative aktiviteter, som bla. artiklen om live-rollespil belyser.

Der er givetvis mange, der arbejder med kristendomsformidling, der føler, at de ikke er gode fortællere. Alle ved, at når man skal fremføre en fortælling "live" foran en forsamling levende mennesker, kræver det, at man er i stand til at gøre den levende og vedkommende. Nogle har naturtalent for at fortælle en god historie med alle de virkemidler, det kræver. Andre er meget famlende overfor, hvordan man skal gribe det an.

Hertil kommer, at den levende fortælling i vores tid er udsat for hård konkurrence af bla. de elektroniske medier.

Det er vist Danmarks Radio P1, der har lanceret sloganet: "Vi leverer ordene, du leverer billeder".

Altså: Ord kan skabe billeder. Ethvert levende menneske er meget afhængig af, at evnen til i fantasien at skabe billeder af det, der høres, bliver udviklet – men også af, at evnen til at udtrykke sig med ord, der kan skabe billeder, udvikles.

Derfor er fortælling et vigtigt redskab i alt pædagogisk arbejde. Og ikke mindst i den kirkelige undervisning.

Med dette nummer, som både indeholder teori og praksis, håber vi at kunne inspirere til dette arbejde.

Anna Johnsen og Arne Kristoffersen

Kun ord kan strukturere kaos

Interview med Svend Åge Madsen

Fortællinger er livsvigtige. De sætter nemlig ord på kaos, både det der kan herske i vores indre og det, der er uden om os. Og så er fortællingen med til at modvirke det kaos, der opstår hvis vi glemmer medfølelsen med og indlevelsen i andre menneskers situation, mener forfatteren Svend Åge Madsen, Århus.

Af Inger Hørup, journalist

Hvad er en god fortælling?

-I første omgang en fortælling, som fanger mig og som jeg ikke kan slippe igen. I anden omgang er det så den, der får mig til at se anderledes på verden, der vender tingene lidt om eller åbner muligheden for, at man ikke er helt den samme længere, når man har læst den,

Kan du give nogle eksempler på fortællinger, der har rykket dig som person?

- De forfattere, der virkelig betyder noget for mig har. En forfatter som sydamerikanske Borges efterlod verden anderledes for mig, da jeg havde læst ham.

Hvordan?

- Han fremmanede en stemning af, at verden er noget, der er tilstede på en gang med rødder ud til alle hjørner, en fornemmelse af uigennemtrængelighed.

Hvad kunne du bruge den erkendelse til?

- Den bruger jeg af og til i min dagligdag i en forståelse af de ting, jeg oplever.

Jeg fornemmer en anden og dybere sammenhæng, og ikke kun den overfladiske sandhed, som er det første man møder og som man ofte standser ved. Oplevelsen af, at der er nogle relationer til for eksempel en tradition er vigtig og det er noget, fortællinger er med til at etablere.

Så en fortælling kan hjælpe os med at forstå, hvad vi er rundet af?

- Det tror jeg er en af de måder, vi bruger fortællinger på. Også i hverdagen – alle de små fortællinger. De kommer fra middagsbordet... "du kan da godt huske, at onkel Ole, det var ham der". Dermed er der en lille fortælling hæftet ved ham, og onkel Ole tager form for den, der hører på. Opfattelsen bliver revideret senere af nogle andre fortællinger eller nye oplysninger, men onkel Ole har en rolle fordi han er kommet ind i en fortælling eller et sæt af fortællinger. Det er det sæt af fortællinger, vi har at forholde os til og det, der udgør vores verdensbillede.

Kan man sige, at alle de små fortællinger, hvad enten vi læser dem i bøger eller det er dem om onkel Ole, der er med til at sætte ord på vores verden?

- Ja, det er til at sætte ord på og skabe sammenhæng. Hvis man forestiller sig en oplevelse af verden før sproget, før fortællingen, så ville alt være løse indfald og oplevelser uden struktur. Kun ved hjælp af fortællinger bliver vi i stand til at håndtere det sæt af indtryk, vi hele tiden modtager. Vi passer det ind i fortællinger og digter lidt til, når vi ikke ved det hele, og det gør vi jo næsten aldrig. Og det gør vi ud fra det kendskab, vi har til fortællinger.

Så det er en måde at få forklaret ting på?

- Ja, det er en måde at få hæftet de forskellige løse revne oplevelser sammen på, og det gør vi også i ganske små hverdags-situationer vi hele tiden ramler ind i. Vi prøver at gætte os frem til sammenhængen og baggrunden.

Den sammenhæng vi prøver at skabe, hvad betyder den for os som mennesker?

- Den betyder alt, i den forstand at vores verden ikke ville hænge sammen, hvis vi ikke havde fortællingerne til at knytte dem sammen. Men vi bruger den også fremadrettet. I det øjeblik vi står i en situation, hvor vi ikke ved hvad vi skal gøre, så har vi egentlig ikke nogen måde at finde ud af, hvad der er det rigtige at gøre. Men ved at jeg laver nogle ordentlige, rimelige og sandsynlige historier om konsekvensen af mine respektive valgmuligheder, da har jeg gjort det lidt lettere at vælge.

Det var de fortællinger, vi selv laver. Hvad så med dem, du skriver? Hvilken sammenhæng skal de give os?

- For det første giver de os et redskab vi kan bruge til vore egne fortællinger, og det tror jeg er vigtigt. Jo flere historier og jo flere forskellige genrer vi kender, des bedre er vores beredskab til at tænke os videre i en situation i livet.

Men desuden virker historierne selvfølgelig i sig selv, de er jo ikke kun et vokabular. Fortællingen forklarer også noget på en anden måde, end vi er vant til, og de fortællinger der siger mig mest er dem, der får mig til at opleve tingene på en lidt anden måde eller giver mig lejlighed til at forstå et andet menneske, jeg ikke tidligere har forstået.

Det at forstå andre mennesker. Hvorfor er den forståelse vigtig?

- Fordi andre mennesker er vores liv. Langt størstedelen af vores liv er samværet med mennesker, og jo bedre vi er til at trænge ind til hinanden og forstå hinanden, des bedre er chancerne for at leve godt med hinanden. Vi har som mennesker en forbløffende evne til at læse os ind i andre mennesker. Selv mennesker, der optræder i en fortælling. Vi kan læse en historie, og vi ved det er en forfatter, der har siddet og brygget den sammen. Men hvis historien er tilstrækkelig god, kan vi faktisk sidde og

Alle børn har nok en drøm om at få lov til at bestemme det hele selv. Men hen imod slutningen når de erkendelsen af, at det måske ikke er lykken. Dermed går man igennem et forløb, og ved at man har læst og forstået den historie, da har man også forstået den holdning, at andre mennesker er vigtige.

glæde eller bekymre os på personernes vegne, og det er jo virkelig besynderligt, at vi i den grad kan gå med på en historie. Og jeg tror, det er præcis den samme evne, vi benytter, når vi omgås andre. Indlevelsen er hele forudsætningen for, at vi har en etisk holdning. Hvis vi ikke havde evnen til at læse os ind i andre mennesker, var der ingen grund til at opføre sig ordentligt imod hinanden. Hvis vi ikke kan forstå, at det gør ondt på en gammel dame, hvis vi slår hende, så holdt vi ikke op, derfor er indlevelsesevnen helt basal.

Så fortællingen skaber empati?

- Ja, jeg tror at børn i 3-4 års alderen begynder at få den gnist. En overgang kan børn bare bruge bøger til at pege på ord og genkende nogle ting, men på et tidspunkt opstår der en evne til at gå med på historien, og det er fuldstændig omvæltende for et barn, og en forudsætning for, at det barn kan blive et almindeligt menneske. Jeg tror, at man fremelsker indlevelsesevnen med fortællinger. Vi ved godt, at børn altid skal have en historie fortalt gang på gang, fordi de trænger lidt længere ned i den for hver gang, de hører den. De får lidt større forståelse, for nu kender de personen, og

så er det skønt at høre en gang til hvordan han gør, tænker eller føler.

Så oplevelsen er stærkere, når vi er børn?

- Ja, fordi det er en første-gangsoplevelse, men der er et andet vigtigt aspekt af fortællingen. Vi bruger den også til at forstå noget om os selv. Det øjeblik, man læser en historie om vores hovedperson, der kommer i en usædvanlig eller faretruende situation, så sidder vi og lever med og investerer os selv. Det øjeblik personen vælger, og vi føler det er et tilfredsstillende og rigtigt valg, så har vi truffet det samme valg for os selv, så at sige. Derfor bliver vi på en måde forpligtet af det vi læser. Derfor har jeg sommetider talt om "den episke fordring". I det øjeblik, vi har købt en historie og er blevet opslugt af den, da fanger bordet. På den måde er der en vis forpligtelse ved at læse indlevet.

Så fortællingen er med til at træffe valg for os?

- Det tror jeg i høj grad. Jeg plejer at bruge et eksempel med Palle alene i verden. Alle børn har nok en drøm om at få lov til at bestemme det hele selv. Men hen imod slutningen når de erkendelsen af, at det måske ikke er lykken. Dermed går man igennem et forløb, og ved at man har læst og forstået den historie, da har man også forstået den holdning, at andre mennesker er vigtige.

Hvad er det, der gør at vi som læsere køber en historie?

- Det er den sandhed, der dannes med historien. Historien har en iboende sandhed, som opleves. Det øjeblik man læser, trænger den ind, og man ved, at det er noget man ikke kan forlade.

I nogle af de bøger, du har skrevet skildrer du kaos, når det er udenpå. Fx en situation hvor der er kaos i verden, hvor teknologien er så fremskreden at man kan klonе mennesker. Det er en helt anden måde –

lidt mere praktisk måske – at bruge fortællingen på?

- Det er et forsøg på at forstå noget, som er ved at ske og nogle muligheder, som er ved at komme til os. Vi er blevet i stand til nogle ting, som var fuldstændig utænkelige for bare en generation siden. Eller måske tænkte vi det,

men det var fuldstændig abstrakt, nu er det så blevet reelt. Og det betyder, at der er et stort område, vi aldrig har fået en forklaring på. Man kan se det ved, at vi alle sammen har sagt om kloning, at "det burde vi have en debat om". Og grunden til at vi siger "burde" og ikke rigtig debatterer er, at vi ikke

Kun ved hjælp af fortællinger bliver vi i stand til at håndtere det sæt af indtryk, vi hele tiden modtager. Vi passer det ind i fortællinger og digter lidt til, når vi ikke ved det hele, og det gør vi jo næsten aldrig. Og det gør vi udfra det kendskab, vi har til fortællinger

har noget standpunkt, intet sted at starte. Det er et så nyt område erfaringsmæssigt og følelsesmæssigt, at vi ikke har nogen historier eller myter, vi kan relatere os til. Der er af gode grunde ingen myter om mennesker, der kan skabe et ligesindet menneske, men vi har et væsentligt behov for at gøre erfaringer på det område. Det er ikke gjort ved at man får nogle formler og fakta om, hvordan man kloner. Den eneste måde vi rigtig kan forstå det på, er ved at få nogle fortællinger om, hvordan det ville være. Selvom jeg gennemgår processen på det abstrakte er erkendelsen lige så gyldig, fordi jeg har erkendt noget om, hvordan min holdning er. Af den grund har vi behov for kolossalt mange historier om mulighederne, før vi kan danne os en etik på området. Det er en af grundene til, at jeg skriver historier, der foregår på randen af vore nye erkendelser. For det første er det de spændende historier, der ikke er fortalt før og det er et behov at tænke igennem hvad der sker hvis noget var lidt anderledes. Grundlaget for alle mine historier, at jeg forestiller mig for eksempel at man kan skabe kloner eller manipulere med tiden. Så det er i al beskedenhed mit bidrag til at udvide vores forståelsesramme. Vi kan af gode grunde ikke kaste os ud i alle eksperimenter, men det kan vi via historierne. I

dem lever vi pr. stedfortræder.

Hvordan fortæller man en god historie?

- Det første der skal til er en eller anden gnist, en mærkelig ide. Dernæst kommer en lang proces med at leve sig ind i den situation. Virkelig prøve at forstå hvad den indebærer og mærke mig selv.

Men den indlevelse, hvordan får DU den fra?

- Det gør jeg ved skrivningen. I forberedelsen forsøger jeg at forstå rammen om situationen, og siden skaber ordene selv indlevelsen.

Så sproget skaber?

- Ja, man har oplevet folk der skal holde en festtale, og så aner de ikke hvad de skal sige til brudeparret. Men i det øjeblik man får fat i en god metafor, fx sammenligner ægteskabet med et skib, så går det pludselig for fulde sejl og med skum for boven og jeg ved ikke hvad. I sproget er der kræfter, og man opdager alle de muligheder der er tilstede i sproget, sådan at man kan køre den lange festtale på en gnist og en opdagelse af den ene metafor, indtil man til sidst får ægteskabet i sikker havn. Der har sproget forløst ens oplevelse og tanke. For eksempel er en situation vi har sat ord på mere håndterlig og lettere forståelig.

Hvorfor gør det så stor en forskel at fortælle vores historie?

- Fordi vi omdanner situationen, for vi bliver tvunget til at bruge formuleringer og billeder, som har nogle tilknyttede associationer og som peger på en anden historie. Sproget er ikke bare ren beskrivelse. Så snart vi er inde på noget med følelser, er vi nødt til at bruge ret komplekse begreber, der er symboliske eller metaforiske. Og når vi bruger dem, peger de et andet sted hen – på deres forklaring eller løs-

ning – Vi lægger et ordbillede henover situationen, som kaster lys over den.

Som en lignelse?

- Ja.

Det er en fantastisk magi...

- Ja, og det er sådan set det helt basalt menneskelige magiske, det er det sproglige, som holder os sammen på os mennesker hver for sig, men som også knytter os sammen. Det er sådan set et mirakel der udløses hver gang vi snakker sammen.

- Svend Åge Madsen er født i 1939 i Århus. Gift med Bendte Ingerlise Madsen. Far til to børn, bor i Ris-kov ved Århus.

- Debuterede i 1963 med romanen "Besøget"

- Efter flere andre romaner fik han i 1976 sit gennembrud med tobindsværket "Tugt og utugt i mellemtiden", der for kort tid siden blev oversat til tysk.

Blandt hans andre store romaner er "At fortælle menneskene" og "Syv aldres galskab". Seneste udgivelse er romanen "Genspejlet", der sidste år gav Madsen en række priser, blandt andre De Gyldne Laurbær og Radioens Romanpris.

DEN STORE FORTÆLLING

Bodil Olesen
sognepræst og
formand for
Ungdomsbyens
kirkeudvalg

I Ungdomsbyens kirkeudvalg har der gennem de senere år været arbejdet med projektet „Den Store Fortælling“. Projektet er et skole-kirke-projekt, som sigter på at inddrage såvel dansklæreren som kristendoms-læreren - og eventuelt andre faglærere i arbejdet.

Udgangspunktet har i første omgang været den smukke og særprægede kirke, som på grund af sin udsmykning og form var ideel til netop et fortælleprojekt.

Kirken er en snegleformet rundkirke og øverst oppe vælder lyset ind af et stort vindue.

Det første billede viser Guds finger, der skaber alt levende på jorden: måne, sol og stjerner, planter, dyr og mennesker. Blandt dyrene findes også dinosaurerne, selvom de ikke er med i Bibelens skabelsesberetninger. Det er kunstneren Edvard Jensens egen kommentar: at med til det skabte hører både menneskets forstand og fornøft og fantasi, og således begynder fortællingen om Gud og mennesker med at pege på mennesket som skabt i Guds billede til at være medfortolker og medfortæller.

Kalkmalerierne udmærker sig ved at være helt enkle - som stregtegninger

- røde på hvid baggrund - og uden ansigter eller tidstypiske detaljer. Nogle af billederne kan man se i net-udgaven på www.undervisning.folkekirken.dk.

Figurerne er ikke individer med ansigtsudtryk og karaktertræk, men får deres betydning i samspillet med de andre figurer. Det er situationen og relationen, der giver fortællingen dens dynamik.

Den bibelske fortælling gengives hele vejen rundt på kirkens mure i en serie af billeder, der som nævnt begynder med skabelsen og andre gammeltestamentlige fortællinger, fortsætter med Jesu liv, pinseunderet, Paulus, evangelisterne og fortsætter op i tiden efter Det Ny Testamente med billeder af kirkefædre som Luther, Grundtvig og Kierkegaard.

Det cirkelformede kirkerum understreger fortællingens bevægelse: det begynder højt oppe hvor lyset kommer fra - og bevæger sig gennem Jesu liv (over alteret kommer lyset atter ind gennem glasmosaikken og ovenover er Betlehemsstjernen) og ender ved det enkelte menneskes møde med den bibelske fortælling ved døbefonten. Her kommer lyset ind gennem et vindue næsten i gulvhøjde - og så kan fortællingen bæres med ud gennem døren og få nyt liv udenfor kirkerummet i den verden, der er vores nutid.

I Ungdomsbyens kirke fortælles den store sammenhængende historie om Gud og mennesker på en overskuelig måde. Man står bogstavelig talt midt i fortællingen og ser med egne øjne, at alle de mange forskellige fortællinger er bundet sammen i eet forløb. Det er en styrke i en tid, hvor det opsplittede og fragmentariske ofte dominerer.

De fleste, der ser billederne - genkender straks nogle af dem: der er Maria og Josef med det lille Jesusbarn; der er den barmhjertige samaritaner og der er Moses i sivkurven o.s.v. Øvelsen i "Den store fortælling" er på een gang at fastholde den store sammenhæng og samtidig lade den enkelte fortælling få sit eget liv, så den bliver nærværende også i en nutidig og aktuel form.

Som godt udgangspunkt for konfirmanders/elevens egen beskæftigelse med Den Store Fortælling kan læses udvalgte tekster fra Bibelen med de temaer, der kan anslås. Udover bibeltekster kan der - men skal der ikke nødvendigvis - arbejdes med udvalgte tekster, noveller, digte og lignende. Erfaringen viser, at det letter arbejdet for både elev og underviser, hvis udvalget af temaer begrænses til fire - fem stykker. De temaer, som er blevet anvendt, omhandler helt basale temaer, som anslår problematikker, de fleste vil være bekendte med (glæde/sorg, magt/afmagt, accept/afvisning/ tro/ mistro, fristelse).

Eleverne får til opgave at finde temaerne anslået i aviser og blade, i reklamer, i film, alle de steder, hvor de kan findes og genkendes under en eller anden form. Det indsamlede materiale sættes op på en opslags-tavle i klassen ordnet efter temaer. Det er nu hver enkelt gruppes opgave at fortælle, hvorfor den har valgt netop de udklip og hvordan de forbindes med temaet. Dette forarbejde tvinger dem ind på overvejelser over de valgte problemstillinger forbindelse med hverdagen, uanset, om de senere i forløbet vælger at arbejde med det valgte bibelske motiv ud fra en historisk eller nutidig synsvinkel.

Herefter får eleverne mulighed for at kigge på billeder fra Bibelen, hvor temaerne genkendes. Det er en god ide at have forskellige udgaver af Bibler, gerne illustrerede, liggende til gennemsyn. Der bliver også brug for dem, når der er udvalgt et bestemt billede eller en bestemt episode, som skal sættes ind i en sammenhæng. Der bør opfordres til læsning både af det foregående og det følgende med henblik på en placering af fortællingen i det rigtige univers.

Ved selve arbejdet med at skabe en fortælling, hvor Bibelens tekster mødes med dagligdagen, kan den journalistiske metode, som i sin korthed går ud på følgende med fordel bruges:

1. Vælg tema

(Først er man **Dagdriver**, der går rundt og skriver sine iagttagelser ned. Dette er **indsamlingsfasen**)

2. Organisér

(Noterne checkes, finde ud af hvor **historien** er, den historie, der kan rydde forsiden)

3. Skriv

(Skriv alle indfald ned. Ikke læse, ikke rette).

4. Revider

(**Detektiven** søger efter manglende oplysninger).

5. Rediger

Det er vigtigt at eleven får sporet sig ind på fortællingens fokus. Overvejer, hvad det er, han vil fortælle og hvordan han vil gøre det. Dagdriveriet er forbi, når fokus og indfaldsvinkel er valgt. Så skal der arbejdes konkret med en fremstilling. Denne kan antage mange forskellige former. Hovedsagen er, at eleven får

valgt en fremstillingsmetode, som bedst muligt illustrerer pointen i fortællingen - og en metode, som den enkelte eller gruppen har lettest ved at overskue og gennemføre. Valg af fremstillingsmetode kan underviseren være behjælpelig med, hvis han kender eleverne tilstrækkelig godt. Det kræver ikke en hel serie billeder på væggen i kirken at arbejde på denne måde med Fortælling. Selv i en sparsomt udsmykket kirke kan der oftest findes billeder at arbejde med, måske en altertavle, måske en due over døbefonten, måske et krucifix. Måske er prædikestolen udskåret med evangelistsymboler. Det gælder blot om at bruge øjne og fantasi og finde et billede at arbejde med, udspørge, få til at fortælle. Erfaringen fra Ungdomsbyen viser, at

eleverne bliver overraskede over, at Bibelens fortællinger indeholder problemstillinger, som er lige så aktuelle nu, som de var dengang de gamle fortællinger blev til. Måske er de blevet ikklædt en ny dragt, et nyt sprog, har fået andre billeder. men temaerne (glæde/sorg, magt/afmagt, fristelse, tro/mistro, accept/afvisning og mange andre), får en ny betydning, når der lukkes op for fortællingens univers.

Projektet er nøjere beskrevet i Religionspædagogisk Forlags nye konfirmandmateriale, som er udkommet i denne sommer.

Kromutter Abelone (Ida Andersen) og kropigen Liv (Heidi Jensen). Fra live-rollespillet

Han Gjorde Dannerne Kristne

Et live-rollespil for konfirmander

Tekst: Markus Davidsen, Mårslet
Foto: Jørgen Lauridsen, Mårslet

Sidst på formiddagen lørdag den 21. april stod 56 spændte konfirmander ud af bussen ved Forlev Spejdercenter ved Skanderborg. De skulle som de første konfirmander i Danmark – tror vi nok – deltage i et live-rollespil arrangeret af Mårslet Kirke.

Ideen

Initiativtageren til projektet var sognepræsten i Mårslet, Hanne Davidsen, der de seneste år været meget optaget af drama. Dramaøvelser har derfor længe været en integreret del af konfirmandundervisningen i Mårslet – til stor begejstring hos konfirmanderne. Live-rollespil og DIU (drama i undervisningen) er meget nært beslægtet, så det virkede naturligt at prøve at arrangere et live-rollespil. Hun opfordrede derfor

sin søn, undertegnede Markus Davidsen, til at være organisator og tovholder på projektet.

Jeg har selv spillet rollespil, både almindeligt bordrollespil og live-rollespil, i mange år, og er lidt af en projektmanager. Jeg syntes ideen var fremragende og gav mig straks i kast med projektet.

Live-rollespil

Live-rollespil er et improvisationsteater, hvor roller, tid og sted er aftalt på forhånd, men hvor handlingen skabes undervejs af spillerne. Under spillet er der ingen decidede tilskuere, men alle spillere er hovedpersoner i deres eget spil samt

bipersoner og delvist tilskuere til de andres spil.

Et live-rollespil bliver i større eller mindre grad styret af nogle spillere – i vores tilfælde undertegnede og Asger Hallas Larsen. En spilleleder er en blanding af arrangør, forfatter og instruktør. Det er spillere, der fastsætter spillets overordnede rammer og lægger spændingsskabende og tværgående plots ind i rollerne. Konfirmanderne havde dog mulighed for at komme med forslag til rollenavn, rolletype og forslag til rollens væremåde, forhistorie mv. I live-rollespillet *Han Gjorde Dannerne Kristne* havde spillere på forhånd sat følgende ramme:

Sted: Jelling

Tid: År 965 efter Kristus (året for Harald Blåtands død)

Spillets anledning: Frugtbarhedsfesten Sigrblot

I vores live-rollespil, havde vi en højere grad af styring end i et almindeligt live-rollespil – og det er nødvendigt! Den øgede styring skyldtes fire forhold:

1) De færreste konfirmander havde prøvet at spille rollespil eller live-rollespil før.

2) Live-rollespil er en form for *organiseret leg*. Konfirmanderne er bange for at lege og virke barnlige.

3) Klare rammer fremmer fantasi og kreativitet.

4) Vi ville ikke tillade en åben slutning – danerne (i hvert fald de fleste af dem) skulle ved spillets slutning være omvendt.

For at hjælpe konfirmanderne i gang med spillet og for at sikre at rollespillet kørte i den retning, spillerne havde udtænkt, gjorde vi to ting:

1) Vi havde 10 såkaldte *spillelederstyrede spillere* – alle garvede rollespillere – til at spille historiske personer (Harald Blåtand, Svend Tveskæg, klerken Poppo) og andre vigtige personer i spillet (f.eks. festmesteren Thormod den Ranke, gøgleren Rane-Arne og goden Aslak den Vise). De spillelederstyrede spillere var alle tilknyttet en bestemt gruppe konfirmander, som de havde ansvaret for.

2) Spillerne havde forbedret en række events, hvor *blotfesten* med kædedans, tvekampsturnering, ofring og bryllup og *gudstjenesten* efter omvendelsen var de to hovedbegivenheder i spillet.

Spillernes vigtigste funktion under spillet var at holde spillet i gang. Det opnåedes bl.a. ved at gå i rolle som sendebudet, der bekendtgjorde, at sydhæren var blevet slået af tyskerne, storbonden, der solgte hvidkålshove-

der til de handlende, den blinde tiger, skjalden, der arrangerede kædedans osv.

Han Gjorde Danerne Kristne bestod af 4 dele – konfirmandforældremøde, vikingeworkshop, undervisningsforløb og live-rollespilsweek-end.

Konfirmandforældremødet

På mødet, der både var for konfirmander og forældre, blev der informeret om projektforløbet og om hvad live-rollespil er. De spillelederstyrede spillere præsenterede sig i roller (og kostumer) og nogle gav et lille nummer med kampshow eller skjaldesang. Vi uddelte desuden en folder med information og en side, hvor forældrene kunne melde sig som hjælpere til den forestående vikingeworkshop.

Vikingeworkshoppen

Forældrene bakkede op om projektet over al forventning. Der meldte sig over 20 syersker, ligeså mange bolle- og kagebagere og også en del træarbejdere. Workshoppen blev tilrettelagt i tæt samarbejde med sogne-medhjælper Anna Johnsen, som styrede sydamerne i håndarbejdslokalet på Mårslet Skole. De 4 øvrige værksteder var *våben-værkstedet*, hvor der blev fremstillet sværd og økser, *smykeværkstedet*, *læderpungsværkstedet* (alle tre i Sognehuset) og *træværkstedet* i sløjde-lokalet på skolen. Her blev fremstillet kopier af vikingespillet hnefatavl samt kors og thorshammer til henholdsvis de kristne missionærer og goderne og andre hedninge.

Konfirmanderne deltog holdvis tre timer hver, og forældrene hjalp det

sten) og jeg selv tilrettelagde og gennemførte undervisningen i fællesskab. Det fungerede rigtig godt. Jeg fik kort ridset den historiske situation i vikingetiden op og underviste i forskellen mellem nordisk religion og kristendom. Min mor førte an i en række dramaøvelser, der forberedte konfirmanderne på nogle af de situationer, de ville komme ud for i spillet og de lærte en kædedans, der skulle indgå under live-rollespillet.

tidsrum deres børn var i gang. Sideløbende med arbejdet i værkstederne skulle alle konfirmanderne konsultere Asger Hallas Larsen, som havde skrevet rollerne, for at få gode råd til, hvordan de skulle spille deres respektive rolle. Rollens mål og karakter blev diskuteret og konfirmanderne kunne stille spørgsmål om rollen og live-rollespillet generelt.

Det var en lang, men god dag. Forældreopbakningen og en stram planlægning gjorde vikingeworkshoppet til en virkelig god oplevelse!

Undervisningen

Live-rollespillet skulle løbe af stabelen 21.-22. april – kort tid før konfirmationen! For at konfirmanderne kunne få det fulde udbytte af live-rollespillet og mulighed for selv at tage stilling i konflikten mellem hedenskab og kristendom, måtte de vide noget om live-rollespil og om forskellen på nordisk religion og kristendom. Der blev afset 2 x 1½ time til hvert hold. Min mor (sognepræ-

Efterhånden som live-rollespillet nærmede sig og blev diskuteret hjemme og i klassen opstod et hav af spørgsmål, som jeg måtte svare på. Igen og igen måtte det forklares at de IKKE måtte have cola, chips, mobiltelefoner, lommelygter, minidisks og andre illusionsnedbrydende nutidsting med!

Live-rollespils-weekenden

I ugen op til live-rollespillets afvikling var der virkelig kul på. Der skulle skaffes levende høns, sølv- og guldmønter, forbindinger til sårede, fakler, købes mad og drikkevarer og meget andet. Først og fremmest skulle vi bygge Jelling op fra grunden med rafter, overdækningsplastic og fibertext. Det tog tre dage, men resultatet var også flot – byen med vikingehuse og levende høns udgjorde en flot ramme om spillet.

Konfirmanderne blev kørt i bus til Forlev Spejdercenter ved Skanderborg, hvor spillet skulle løbe af stabelen. Inden spillet kunne gå i gang, var der en række praktiske ting, der skulle ordnes, bl.a. blev reglerne for

kamp og helbredelse gennemgået. Efter at have båret deres udstyr ned til byen og klædt om, kunne konfirmanderne få udleveret de rekvisitter og våben, de havde fremstillet til vikingeworkshoppet, samt nogle penge. Der var stor forskel på, hvor mange penge, de forskellige roller fik – tiggerne og trællene fik slet ingen. Spillet kunne nu sættes i gang, og gruppelederne førte hver deres gruppe af sted. Grupperne havde lidt tid for sig selv til at lære hinandens spillenavne at kende og snakke om hvad de skulle i gang med.

Det var nu op til spillerne og de spillerstyrede spillere at skabe spillet. De fleste havde meget enkle mål. Tiggerne havde ingen penge, og den eneste måde man kunne få mad på, var at købe det for spilpenge. De måtte altså ud og tigge de andre spillere om penge. De kristne missionærer kunne også straks gå i gang med at missionere blandt de andre spillere. De spillederstyrede spillere havde før spillet fået en kopi af konfirmandernes roller, så deres opgave var især at skubbe til de plots, spillederne havde lagt i rollerne og sørge for at målene blev nået eller i hvert fald søgt nået.

I løbet af dagen fyrede vi de planlagte fælles begivenheder af. Alle rollerne var enten bofaste i Jelling eller tilrejsende i anledning af den årlige forårsfest Sigrblot. Det var netop denne frugtbarhedsfest, vi fejrede i løbet af lørdagen. Til at starte med var der tale om mere fredelige begivenheder.

Svend Tveskæg blev gift med en vendisk prinsesse, og højtideligheden udviklede sig til dobbeltbryllup, da

Fællesbillede fra Live-rollespillet. Konfirmander 2001 Mårliet Kirke

en af stormændene friede til Svends datter Gyrithe. Efter brylluppet var der kædedans, hvor undertegnede ledede forsamlingen som skjalden Furagar. Vi dansede til en sang, hvis tekst var blevet skrevet i løbet af eftermiddagen. Senere var der tvekampsturneringer, hvor alle våbenføre mænd kunne deltage. Det var lige noget for drengene!

Da mørket faldt på blev det tid til den mere dramatiske del af blot-festen, den egentlige ofring. Det var hensigten at skræmme konfirmanderne og at få dem til at synes, at selv om kamp, fest og personlig frihed var tiltalende ting ved vikingetiden, var offerkulten alligevel en tand for meget. Det lykkedes glimrende. Efter at have påkaldt Frøy (vi

havde fået lavet en fantastisk flot Frøy-statue til formålet) huggede goden hovedet af en ung høne. 3 piger begyndte at græde og de fleste vendte hovedet væk. Det blev endnu værre, da Else, storbonden Regners datter (min mor) trådte frem og åbent bekendte sig til kristendommen og talte imod offerkulten og hedenskaben. Goden gjorde kort proces og slog hende ihjel, mens hun hylede og skreg og gjorde modstand. Lyden af øksen, der ramte hårdt ned i den bløde mosejord gav et sæt i konfirmanderne. De havde alle sammen polstrede våben, men goden havde slået med en rigtig økse og det var mørkt, så man kunne ikke rigtig se. Liget blev båret væk og man så ikke mere til Else (som skulle hjem og holde gudstjeneste

søndag morgen, inden hun kom tilbage).

Næste dag skulle danerne, i hvert fald efter planen, omvendes til kristendommen. Med de mange spillerstyrede spillere, troede vi, at vi kunne styre spillet således at Svend kunne gøre oprør mod Harald og tabe. Det gik imidlertid ikke helt efter planen af flere grunde. Dels var Svend blevet meget syg med lungebetændelse og hvad værre var, havde det frosset om natten, så konfirmanderne havde ikke sovet ret meget. De var trætte, sultne og ret sure om morgenen. Det var svært at få dem til at spille rollespil igen, men at der stadig var lidt gang i dem viste sig ved, at en gruppe hirdmænd rejste et oprør og dræbte Ha-

Goden Aslak hugger hovedet af en kylling

rald. Det er sådan noget man kan komme ud for, når man har med live-rollespil at gøre. Det er en organisk størrelse, som ikke let lader sig kontrollere – og det er jo også charmen ved det!

Vi måtte nu tænke hurtigt for at omvende så mange hedninge som muligt. Ikke alle, men de fleste, blev omvendt, da klerken Poppo improviserede en prædiken om, hvorledes Harald var blevet ofret ligesom Kristus selv. De genstridige oprørere drog af sted for at bekæmpe tyskerne, mens de resterende blev velsignet af Poppo. Sådan gik det til, at danerne alligevel stort set blev kristnet.

Så gik turen hjem. Selvom konfirmanderne var trætte gik snakken da de steg ud af bussen. Det havde været noget af en overlevelsestur for de fleste. Mange havde haft svært ved at blive i rollen så længe, men alle havde haft en spændende oplevelse, som de aldrig glemmer. Konfirmanderne havde lært om forskellene på nordisk religion og kristendom, og den viden sad godt fast, for de havde været en del af en aktiv læringsproces og mærket både hedsenskab og kristendom på deres egen krop.

Projektet kunne ikke være gennemført uden støtte fra bl.a. Mårslet Menighedsråd, der støttede økonomisk såvel som med to aktive deltagere.

Også projektet "Mårslet...Fra væreby til leveby", 5%-puljen, Dansk Ungdoms Fællesråd og Mårslet Børnehjemslegat støttede projektet – det skal ikke være en hemmelighed at et sådant projekt koster penge, hvis det skal gøres godt.

Har man lyst til at prøve kræfter med et lignende projekt, er man velkommen til hyre undertegnede (Markus Davidsen 86721510) som konsulent på projektet. Jeg vil så kunne videregive erfaringerne fra dette projekt, komme med gode ideer og evt. hjælpe med at få et samarbejde i stand med en lokal live-rollespilforening. Det er mit håb, at præster andre steder i landet får lyst til at tage ideen til sig og arrangere live-rollespil for konfirmander.

*T.v. Festmester Thormod den Ranke
(Helmer Andersen, medlem af
Mårslet menighedsråd)*

*T.h. Dronning Gyrid og Harald
Blåtand.*

Markus Davidsen er 20 år gammel og blev sidste år matematisk student. Siden har han arbejdet som ungdomsskolelærer i musik og været projektleder i en række projekter, som afspejler

hans alsidige interesser. Han har sat musicalen Grease op i ungdomsskole-regi og stiftet musikforeningen FUGA, der arbejder for at skaffe øvelokaler til Mårslets unge musikere og den 9. juni afholdt Mårslet Musik Festival. Det mest omfattende projekt har dog været live-rollespillet Han Gjorde Danerne Kristne. Markus drømmer om at blive kaos-pilot og leve af at være projektma-ger.

At fortælle bibelen

Den gode mundtlighed

Af Kirsten
Thonsgaard

Børn kan lide at få fortalt historier. Selv ganske små børn på 2-3 år bliver pludselig ekstra opmærksomme, når vi begynder at fortælle mundtligt. Sproget får en anden rytme og klang end i dagligdags tale, ordene får en næsten fysisk karakter, det er som om de bliver til – lige netop nu. Sang og mundtlig fortælling har en del til fælles. De er udtryksformer, som skaber nærvær og kontakt og får os til at mærke, at der er forbindelse mellem krop og intellekt, tanker og følelser. Man kan have glæde af at læse en salme, også af at læse den højt, men det er så indlysende, at den skal synges for at virke efter sin bestemmelse. Bedst er det naturligvis, hvis man kan den udenad, for så kan man synge den hvor som

helst og nårsomhelst. Uden at være afhængig af en bog. Når man tilhører de generationer, der lærte 'salmevers' i skolen, har man et fortrin. Det kan imidlertid glippe med hukommelsen, og 'Jeg gik i marken og vogtede får' er pludselig reduceret til få vers og et par stumper af strofer. Men så nynner man bare melodien og gentager første vers, for himlen er høj og blå og stemningen og samværet så fint, at det ville være synd at bryde af og give sig til at forklare. Blot melodien er der, er meget vundet. I sit stille sind beslutter man sig nu nok for at genopfriske teksten, når man er kommet hjem fra udflugten med børnene!

Den mundtlige fortælling skal også have en 'melodi' til at bære ordene. Ikke i form af en eksplicit melodi, men som den understrøm, der farver ordene og får dem til at klinge rigtigt. Når man læser en historie grundigt med henblik på at fortælle den mundtligt, opdager man, at den giver meddelelser om, hvordan den 'vil' fortælles. Men det er i høj grad op til fortælleren selv at finde 'melodien'. Man skal finde sit 'toneleje', det, der passer til historien og til den, man er. Og så skal man have tilhø-

rerne i tankerne og selve den konkrete fortælsituation. Ganske som når vi synger for små børn og ved, at det ikke duer at have 'operastemmen' på, skal vi tilpasse det fortælle-mæssige udtryk efter rummet, stemningen og situationen. Selv om fortælleren står alene, er det ikke en 'solist-optræden'. Vi fortæller mundtligt for at engagere, bevæge og glæde vores tilhørere. Det flytter fokus fra mig til dem, og det er værd at huske på. Et godt råd til den mundtlige fortæller er derfor: Glem dig selv, se på tilhørerne – og del historien med dem!

Bibeltekst og fortælling

Tænk, hvis man kunne lære hele bibelen udenad! Men det er uoverkommeligt. Til gengæld kan man lære sig at *fortælle* bibelen. Ikke hele bibelen, men de tekster, der egner sig til fortælling, fordi de er fortællende tekster. Det vil sige, at de fremstiller agerende personer i et hændelsesforløb med en begyndelse, en midte og en slutning. At fortælle bibelhistorie betyder ikke en ord-

ret gengivelse, men en friere fremstilling, der forholder sig loyalt til tekstgrundlaget. Hvad denne 'loyalitet' består i, er en længere diskussion værd. Men det enkleste svar er, at en god forkyndelse også giver rum for uortodokse detaljer og fantasi. Når man fortæller for børn og unge, oplever man netop, at man uden at forråde bibelteksten kan strække sig langt. Et ændret ordvalg, en udbygning af et sted i teksten, som rummer dramatisk stof, der fængsler og optager børnene, kan være det, der skal til for at åbne teksten. Uden at man af den grund skal gå over gevind med digteriske tillæg! Man kan risikere, at tekstens hovedpointe svækkes, hvis man 'maler løs', fx i Matt 14,22-33 er det jo fristende – og på sin plads – at skildre disciplenes si-

Den mundtlige fortælling skal også have en 'melodi' til at bære ordene. Ikke i form af en eksplicit melodi, men som den understrøm, der farver ordene og får dem til at klinge rigtigt.

Koncentrer dig om de steder, hvor handlingen udspiller sig. Prøv at 'se' dem for dig. Brug alle sanser. Er det lyst eller mørkt? Hvordan lugter der? Er der varmt eller koldt? Er der lyde? Hvordan er stemningen? Hvis du 'ser' noget, når du fortæller, gør dine tilhørere det også.

tuation i båden på det op-rørte hav med alt fra sø-syge til spøgelsesskræk, så tilhørerne virkelig oplever sig i disciplenes sted, men det er vigtigt at få vers 33 til at stå helt klart: 'Sandelig, du er Guds søn'. Her er for mig se pointen, der bærer forkyndelsen: Kun ved Guds kærlighed kan vi frelses, når vi er så langt ude, at vi ikke længere ved, hvad vi skal tro. Hvis man derimod betragter teksten som en hvilken som helst tekst, vil man være tilbøjelig til kun at betragte vers 33 som udtryk for den episke nedtoning, som man finder fx i eventyrene. Når man vil fortælle 'vandringen på søen', må man derfor have slutningen som ledestjerne for fortællingen, uanset hvor stærkt og saftigt man vælger at skildre selve den dramatiske midterdel.

Når man læser en bibeltekst for at kunne fortælle den, skal man også finde

ud af, hvor *fortællersynsvinklen* ligger. Fra hvilken vinkel og hvis synspunkt skildres begivenhederne? Man kan vælge at bevare tekstens synsvinkel, når man fortæller historien. Et oplagt eksempel er lignelsen om den barmhjertige samaritaner (Luk 10,25-37). Hvis man gør som Lukas og skildrer hendelsesforløbet fra den overfaldne mands synsvinkel, slipper man bedst fra det. Men som en ny og supplerende fortælling kan man vælge kroværtens synsvinkel. En 'jeg'-fortælling, hvor værten giver sin version af det, han har hørt, kan kaste nyt lys over teksten. Det er en oplagt arbejdsform at tage med i konfirmandundervisningen.

At skabe billeder

Man husker bedst i *billeder*. Jo mere præcise og levende 'billeder', man er i stand til fremkalde, når man fortæller, des bedre

kan ens tilhørere leve sig ind i fortællingen.

Det, der fremkalder billeder i en fortælling, er skarpt tegnede situationer, som rummer en modsætning eller sanselige detaljer ved personer, ting og steder. Billederne kan ikke altid læses i teksten. De opstår, når vi oplever teksten. Det er noget 'ekstratekstligt', som ligger under ordene. Hav sanserne med, når du forbereder dig. Bevæg dig ind i historiens landskab. Koncentrer dig om de steder, hvor handlingen udspiller sig. Prøv at 'se' dem for dig. Brug alle sanser. Er det lyst eller mørkt? Hvordan lugter der? Er der varmt eller koldt? Er der lyde? Hvordan er stemningen? Hvis du 'ser' noget, når du fortæller, gør dine tilhørere det også. Hvis der er sammenhæng i dine indre billeder, husker du bedre din historie. Billederne er en væsentlig del af fortællerens 'melodi'.

Fortællerens udtryksmidler

Man bruger sin stemme, sine øjne, sin mimik, gestik og krop til at kommunikere indre billeder til tilhørerne. Hvis man bruger *alle* udtryksmidler til at skabe et billede og faktisk 'spiller' en scene, virker det umiddelbart stærkt, men man overlader *mindre* til tilhørernes egen fantasi.

Hvis man bruger *få* udtryksmidler som fx stemme og øjne, overlader man *meget* til tilhørernes egen medskabende fantasi.

Fortælleren bruger også sine udtryksmidler til at skabe et dynamisk fortælleforløb. Skift i tempo og rytme giver et varieret forløb. En fysisk handling kan erstatte ord. Det skal man være opmærksom på, så man ikke 'illustrerer' hvert ord med kroppen.

Stemmen er fortællerens vigtigste redskab. Afpas stemmestyrken efter rum-

Øjnene er fortællerens stærkeste virkemiddel. Med øjnene udtrykker du ikke blot følelser og holdninger, men du styrer tilhørernes opmærksomhed i en bestemt retning ud i rummet og ind i en person. Et blik kan 'flytte' mere end mange bevægelser

met og tilhørerne. Begynd aldrig for fuldt stemmeregister. Det er langt vigtigere at være intens end at tale meget højt. Øjnene er fortællerens stærkeste virkemiddel. Med øjnene udtrykker du ikke blot følelser og holdninger, men du styrer tilhørernes opmærksomhed i en bestemt retning - ud i rummet og ind i en person. Et blik kan 'flytte' mere end mange bevægelser.

En levende *mimik* forstærker eller neddæmper ordenes virkning. *Hænderne* er ofte et problem. Hvor gør man af dem? De har en tendens til at 'flagre' i luften, grave sig ned i lommer eller hænge slapt ned. Vælg en neutral udgangsposition og brug så i øvrigt den gestik, der er naturlig for dig. Det samme gælder *kroppen*. Lad være med at lave dig selv helt om. Vælg en naturlig kropsstilling. Hensynet til rummet og tilhørerne kan bestemme, om du skal sidde eller stå.

Men når du fortæller for de mindste børn, skal du være særligt opmærksom på, at du ikke virker for 'stor'. Fysisk energi kan tilføre fortællingen meget. Men økonomisér med de kropslige virkemidler. Med en let ændring af din kropsholdning og én markant bevægelse kan du udtrykke mere end ved at være i konstant fysisk aktivitet.

Kontakt med tilhørerne

Styrken ved den mundtlige fortælling er, at man som fortæller kan se sine tilhørere i øjnene. Man kan se, hvordan fortællingen virker på dem og justere sin fortællemanér efter reaktionerne. Det giver en stor frihed, som opvejer den nervøsitet, man selv som erfaren fortæller og underviser kan opleve, når man står dér uden bog og uden papirer, ansigt til ansigt med sine tilhørere. Kan man nu huske historien godt nok? Vil det lykkes at

få dem til at lytte? Man kan føle sig så vældig selvoptaget i den situation, og da er det vigtigt at sige til sig selv: Hvis ikke jeg fortæller den historie, får børnene den måske aldrig at høre. Det værste, der kan ske, er at jeg glemmer noget, men tilhørerne ved jo

som regel ikke, hvad de kan forvente sig. Og hvis de kender historien, bærer de nok over med mig! Det bedste, der kan ske, er, at både jeg og tilhørerne glemmer alt uvigtigt, fordi historien er så god.

Mange moderne børn er ikke vant til at få fortalt historier af levende mennesker. De skal vænne sig til formen. Men de er åbne og hurtige til at indgå kontakt med fortælleren, når de mærker, hvor spændende det er at få fortalt en rigtig god historie

Ill. Kim Broström

Børn er dejlige at fortælle for. Intet er bedre end at se historien spejlet i børns ansigter og mærke, hvor optaget de er. Men børnehaverbørn og minikonfirmander er også et ærligt publikum. Hvis de taber interessen, er der kontant afregning. De bliver urolige – eller går ud. Det må man som fortæller være opmærksom på. Man kan sætte tempoet op, lave en uventet bevægelse eller skrue op for intensiteten.

En kort afbrydelse, hvor man kalder til orden, uden at blive vred, kan være på sin plads, men det er bedst at undgå det. Hvis man gør den mundtlige bibelfortælling til et fast tilbagevendende indslag, løser evt. problemer sig let. Mange moderne børn er ikke vant til at få fortalt historier af levende mennesker. De skal vænne sig til formen. Men de er åbne og hurtige til at indgå kontrakt med fortælleren, når de mærker, hvor spæn-

dende det er at få fortalt en rigtig god historie.

Den mundtlige fortælling er ikke kun for børn. Tværtimod. Kan man klare at holde 25 små børn i ånde med fortælling, kan man også fortælle for voksne. Afsættet vil være anderledes og til dels fortællemaneren, men fortællingens 'melodi' vil være den samme.

Kirsten Thonsgaard er mag.art., dramaturg, fortæller og forfatter til bl.a. 'Det store øde - en bog om at fortælle', Dansklærerforeningen 1991, 'Drømmenes torv - om mundtlig fortællekunst', Klim 1998, og medforfatter til 'Alle mine kilder', konfirmandmateriale, Religionspædagogisk Forlag 2001.

Kirsten Thonsgaard fortæller især nytestamentlige fortællinger for børn og voksne og laver bibelfortællekurser og korte workshops/foredrag, der egner sig godt til sognemøder.

Få skræddersyet et arrangement, som passer til jeres behov.
Ring / mail: 86212987 / thons@post8.tele.dk

Børn er dejlige at fortælle for. Intet er bedre end at se historien spejlet i børns ansigter og mærke, hvor optaget de er.

Juleprædiken – år 2000

En billedprædiken om at være på vandring

Af sognepræst
Hanne
Davidsen,
Mårlet Kirke

Man siger, at den moderne kultur er en nomadekultur. En nomade er en, der konstant er på vandring. Nomaden har ikke et blivende sted, en fast bopæl, men er altid undervejs. Nomaden kan derfor ikke slå rod. Nomaden er mobil. Det moderne menneske skal kunne flytte sig, søge nye veje, omstille sig. Sådan er det også for os i Mårlet. De fleste er tilflyttere, kommer fra et andet sted, de fleste arbejder uden for Mårlet by. Fritidsinteresser plejes delvist i Mårlet delvist i Århus og andre steder. Familien er spredt ud over det meste af Danmark, og måske skal man snart flytte, fordi arbejdet kræver det. Vi er på vej.

Men hvor er vi på vej hen? Det er et ganske uafklaret spørgsmål. Klare mål er ikke til at finde. Jo, delmål er der mange af, man er fokuseret, som det hedder. Men målene kan ændre sig, og man skifter spor. Målet er måske slet ikke det afgørende, men derimod vejen; det at søge er måske ligefrem blevet målet i sig selv. Vi bliver aldrig helt færdige, når aldrig til vejs ende og finder hvile. Vi er på vej.

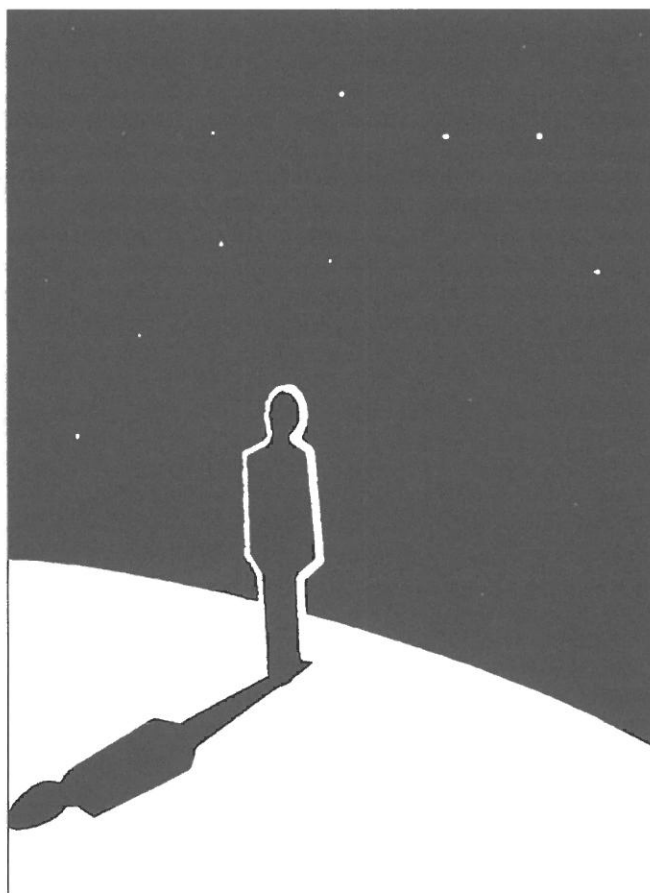
På billederne, der ligger i salmesangsbladet ser vi to meget forskellige vandringsmænd. Den ene ser ud som om han er gået i stå for en stund. Han står stille og stirrer ud i det tomme univers. Det ser ud som om, han står på afgrundens rand. Tør han tage det næste skridt? Han står rank, nærmest stiv med samlede ben og armene lige ned langs siden. Der er ingen bevægelse i figuren. Ganske anonym er han og alene. Er det mulighedernes univers, eller er det den kolde uendelighed, han skuer. På jorden efterlader han en flygtig skygge. Der er en forstemt undergangsstemning over bil-

ledet; dog udstråler personen en rolig heroisme, han ser sin skæbne i øjnene. Der er ingen Gud, ingen redning. Det har han indset, og han løber ikke fra denne indsigt, men accepterer den totale frihed og tomhed. Han er oplyst - af fornuften. Billedet er logoet for det humanistiske fakultet på Århus Universitet i anledning af det nye år tusind. Da jeg så det, kom jeg til at tænke på en scene fra filmen „Eblemostreglementet“, som er lavet over John Irvings roman af samme navn. Hoved-

personen Homer Wells læser op af en bog, citatet lyder således:

„Jeg så op på stjernerne og tænkte på, hvor frygtelig det ville være at vende sit ansigt imod dem, idet man frøs ihjel, og ikke se nogen trøst og hjælp i deres glitrende mangfoldighed.“

Denne tekst kunne være ledsage-tekst til billedet, som fortæller hvor det moderne menneske vil ende, når vandringen er slut, nemlig i den store intethed. For der er ingen trøst, ingen redning.

Anderledes med det andet billede. Her er der varme farver. Jorden er grøn og ikke hvid, manden har brun og blågrøn klædning på. Vi er inde i juleevangeliet, og også her møder vi en vandringsmand. Han er hyrde - det ses på hyrde- og vandringsstaven. Han er på vej, han har taget et skridt fremad. Den kloge humanist på det andet billede står helt stille. For der er ingen orientering for ham at finde på stjernehimlen, der er kun en glitrende mangfoldighed af kølighed. Hyrden derimod er på van-

dring, han skuer klart det himmelske stjernelys. Vi ser her en vis hyrde, der finder vej. Der er håb i dette billede. Her er fremtid. Paradoksalt nok er det den moderne humanist, der er gået i stå, medens den spørgende og forventningsfulde troende er på vej. Stjernen på himlen skiller sig ud, markerer sig, gør sig set, så der er noget at se op til. Den er ikke bare een ud af millioner andre, den er noget ganske særligt. Den viser hen til det særlige barn, som er født. Jesus Kristus, Guds søn, som om sig selv siger: „Jeg er vejen, sandheden og livet.“ Altså Kristus er vejen, og han viser vej. Som solopgangen fra det høje vil han lede vore fødder ind på fredens vej.

Hyrden bliver billedet på det menneske, der tror og som ved det strålende juleevangelium hentes ud af desorientering og modløshed. Hyrden tror og finder visdom og trøst i Guds ord.

Men måske spørger vi, hvordan kan vi tro, når verden er så ond, når virkeligheden modsiger glædesfortællingerne? Har skeptikeren, har den desillusionerede humanist ikke ret? Man kunne også spørge omvendt. Hvordan kan man lade være med at tro? Hvorfor vil man forblive i fortvivlelse? Billedet af humanisten er et billede af fortvivlelse. Han forventer sig intet godt, han stivner, for der er ingen muligheder, ingen fremtid. Kun undergang. Mistroen forventer altid det værste. Det modsatte af fortvivlelse er tro, og troen forventer altid det bedste. At tro på julens budskab, at håbe, selv når alt ser umuligt ud, er at opgive sin forskansning og åbne sig for det glade, det lykkelige, det gode.

Sandheden er, at vi alle lever i begge forståelser. Der er to billeder, men de er på et ark papir. Vi lever med troen og tvivlen, det er vor skæbne, og det er ingen skam. I julen griber troens glade budskab os, og skeptikeren er for en stund forvist. Til andre tider kommer skeptikeren frem, og troen står for skud. Sådan er det. Fornuft og hjerte, forstand og følelse holder hinanden i skak, og det er godt. Nu kan I så tage kortet med hjem og overveje hvilken side, der skal hænger ud af på opslagstavlen, hvad skal være fortegnet i det nye år.

Hyrderne og de vise mænd vandrede til Betlehem, fandt hvad de søgte og holdt et hvil inden de drog videre. På deres fornyede rejse havde de noget vigtigt med. Deres liv havde taget en anden retning. De så deres liv i et nyt og velsignet perspektiv.

Her i kirken er vort Betlehem, ikke mindst juleaften. Her er vor rastepads, hvor vi kan samle vore tanker og få justeret retning og mål for vort liv, inden vi drager videre indtil vi til sidst - efter livets hede feber, efter at have gjort vor gerning - kan finde hvile hos Gud.

Amen!

Ønskes der oplysninger om billederne kan der rettes henvendelse til Hanne Davidsen

Kirker, klasser og kunst —

- beskrivelse af et Skole-Kirke-projekt om bibelfortælling i Albertslund kommune

Elna Carlsen

Samarbejdet og det første projekt

I efteråret 2000 deltog elever fra en 2. og 4. klasse i et projekt om symboler, som var blevet til i et samarbejde mellem to skoler, den lokale billedskole og to af kirkerne i kommunen (en middelalder- og en moderne kirke). Tanken var at lade børnene få kendskab til forskellige symboler og deres brug gennem besøg i kirkerne, og derefter anvende dem til at illustrere tre faser i livet. Det første handlede om at komme til verden, det andet at være del af et fællesskab, og det tredje at forlade verden. Grundsymbolerne i de tre afsnit var henholdsvis vandet, træet og haven.

Børnene var på besøg i kirkerne, hvor de dels blev præsenteret for bibelske fortællinger og salmer, som var relevante i forhold til de valgte symboler, og dels var de rundt for selv at finde symboler i kirkerne og på kirkegården. På skolerne arbejdede de den efterfølgende uge sammen med læreren fra billedskolen med at tegne symboler. Symbolerne blev klippet ud og sat op på en frise, og projektet mundedes ud i en fernisering, som samtidig blev udformet som en minigudstjeneste for alle de deltagende.

Næste projekt: Livshistorie

Alle både lærere, billedskolelærere og præster var enige om at fortsætte samarbejdet, og bruge de erfaringer, vi havde gjort gennem det første projekt.

Det drejede sig helt konkret noget omkring timing, om de forskellige underviseres deltagelse undervejs i forløbet og om emnets omfang. Vi oplevede bl.a. i det første projekt, at præsterne i højere grad skulle være med også ude på skolerne og tage del i samtalerne der. Vi overvejede at gentage projektet om symboler med nogle andre klasser. Men for at samarbejdet kan fungere optimalt er det vigtigt, at lærerne er positivt interesseret i at deltage. Derfor valgte vi at påbegynde et nyt, hvor vi kunne arbejde sammen med de samme lærere.

Vi besluttede efterfølgende at arbejde med livshistorier som tema over en periode på ca. 5 uger. Også til dette projekt skulle forskellige fag indgå: billedkunst, kristendom, dansk og musik.

Josef-historien

Vi valgte Josef-historien som grundfortælling, både fordi den er overskuelig og illustrativ, og fordi den tematiserer erfaringer og oplevelser, børnene ken-

der fra deres egen hverdag. Det gælder blandt andet at være centrum for forældres kærlighed og opleve sig som udvalgt, og på godt og ondt opleve, som en af lærerne udtrykte det, at være sat op på en piedestal. Og efterfølgende de konflikter dette afstedkommer for Josefs forhold til brødrene, en situation børnene også kender fra egne erfaringer i relation til søskende og kammerater.

Ønsket om at være med i et fællesskab, og oplevelser af at blive sat udenfor eller ligefrem være udstødt. Samtidig rummer Josef-skikkelsen et enestående billede på viljen til at tage imod udfordringer og tage kampen med livet op. På trods af kriser og nederlag, som enten uforskyldt eller selvforskyldt rammer ham undervejs, evner han igen og igen at få det bedste ud af situationen og derigennem vinde sit liv. Historiens slutning tematiserer muligheden for tilgivelse og forsoning, som åbner vejen for et fællesskab på nye vilkår.

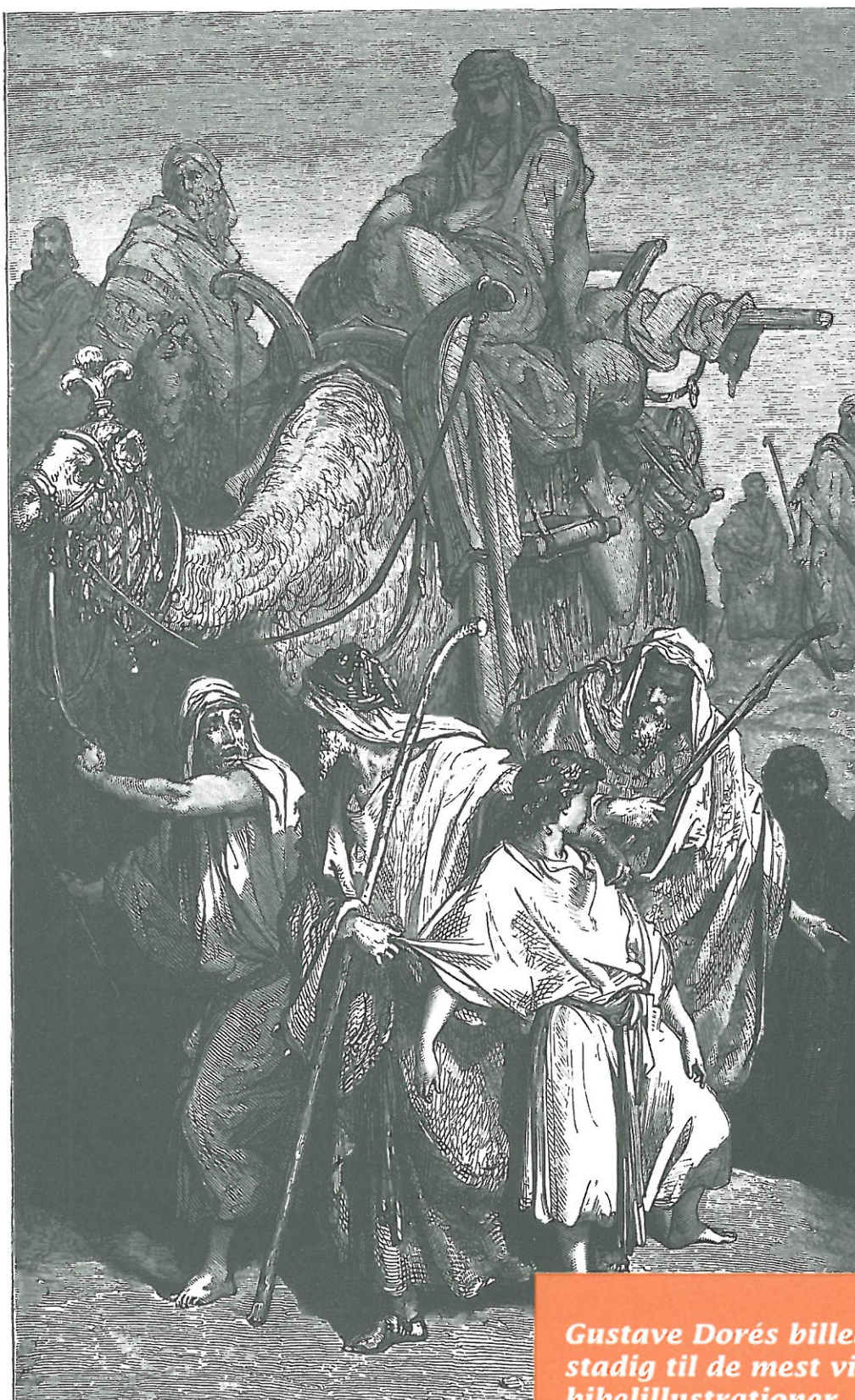
Ideen bag projektet er som nævnt at give børnene mulighed for at relatere deres egen historie og egne erfaringer til en bibelsk fortælling, samt at give dem en god oplevelse i kirken og af at udfolde sig kreativt.

Marianne Fischer

et samarbejde på tværs

Gustave Dorés billeder hører stadig til de mest viste bibelillustrationer, fordi han formår at give billedet en episk og dramatisk stil.

Konklusion

Arten af projektet giver mulighed for et samarbejde på tværs af faglige grænser, hvor hver faggruppe kan stå til rådighed med hver deres kunnen og viden. Det er både inspirerende og berigende for os voksne, og - fornemmer vi - også for børnene. De får lejlighed til at møde nogle voksne, der arbejder ud fra nogle andre vinkler end deres lærere, og vi oplevede i vores første projekt, at de gjorde brug af, at der også var an-

dre voksne, de kunne snakke med om nogle af de tanker, de gik og tumlede med. I det første projekt var det naturligt nok kirkegården og dens symboler, som gjorde størst indtryk og satte mange tanker og overvejelser i gang. Vi forventer, at præsterne ved at være mere til stede på skolerne, i højere grad vil være der, når spørgsmålene rejser sig. Ved at blande fortælling og billeder, får børnene lejlighed til både at være modtagende og lyttende, og til

selv at anvende deres kreativitet til at fremstille det, der særligt har gjort indtryk for dem.

Deltagerne i projektet er: Margrethe Agger, leder af Billedskolen i Albertslund, lærer Birgit Andersen Birkelundsskolen, lærer Liselotte Rasmussen Teglmoseskolen, sognepræst Elna Carlsen Herstedøster Kirke, frivillig ved Opstandelseskirken Vibeke Ramsing, sognepræst Marianne Fischer Opstandelseskirken.

EN GOD FORTÆLLER TIL ET ARRANGEMENT I SOGNEGÅRDEN?

Navne på gode fortællere kan findes på hjemmesiden:

www.aslan.dk, der i afsnittet „vejledning“ har en meget lang liste over fortællere med adresse, e-mail og det hele.

Sognepræst Birgitte Thyssen anbefaler:

Ebba Boes, Timianvej, Sejs, Silkeborg.

Britta Haugen, Fuglebakken 46. Gimsing, 7600 Struer. 97841012

Bent Lumholt, Tøstrupvej 76, 8581 Nimtofte, 86339376

Ditte Krøgholt, Søttrupvej 9, Hornum, 9600 Års

Sofie Seidelin, Møllevejen 93, 5960 Marstal. 62531109

Karin Flensborg, Allegårdsvej 18, 8230 Åbyhøj. 86256133

Herdis Toft, Javikagården, Herredsvejen 14, 8832 Skals, 86694159

Edith Aller, Støvringgårdvej 73A, dør 4, 8900 Randers, 86442930

Valgmenighedspræst Karen Marie Ravn, Kirkebakken 13, 8620 Kjellerup, 86881110

Kirsten Thonsgaard, Korshøjen 93, 8240 Risskov

Pia & Christina

en
fiktionsfilm
om værdier
og
holdninger

Pia & Christina

Pia og Christina er et religionspædagogisk værktøj, der udfordrer såvel underviser som de kommende konfirmander.

Varighed 16 minutter. Undervisningsvejledning medfølger.

Pris kr. 750,-

Bestilles hos:

Aalborg Stiftsavis Forlag

Kirkevej 40, 7760 Hurup Thy

Tlf. 97 95 11 84. Fax 97 95 11 73.

E-mail: jfm@km.dk

Ekspedition hverdage mellem kl. 8.00 og 12.00

Sognepræst Per Bucholdt Andreassen, Viborg skriver i anmeldelse af filmen:

I løbet af de 14 hverdags-scener filmen er bygge op om, er der mulighed for at tage emner op som:

Venskab, Gudsbegreb, værdier som det der står fast, forholdet til andre mennesker, fællesskab, livet som en gave og en opgave, selvværd, tro og håb for bare at nævne nogle af de emner, det er muligt at komme ind på.

Et godt, nytænkt og spændende materiale, som enhver konfirmand-underviser kan glæde sig til at bruge.

Besøg Kirken Underviser

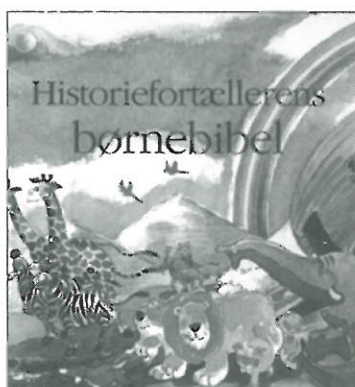
www.kirken-underviser.dk

**hvor du kan downloade artikler og bestille gamle numre online .
Du kan også få en oversigt over kommende numre, så du i god tid kan
inddrage bladet i din forberedelse.**

**Du er meget velkommen til at indsende tema-forslag til KIRKEN
UNDERVISER på e-mail: post@kirken-underviser.dk!**

**UNITAS
FORLAG**

FORTÆLLINGER FOR SMÅ OG STORE

Af Bob Hartman

148,- kr.

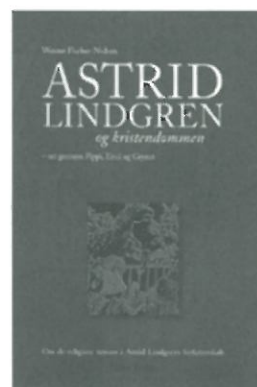
42 spændende bibelfortællinger.
I bogens forord findes hjælp til
at blive en god historiefortæller
ved hjælp af enkle virkemidler,
såsom mimik, gestik og lyde.

Af Bob Hartman

148,- kr.

10 udvalgte historier om
Bibelens mindre flatterende per-
soner og deres gerninger.
Mød bl.a. en tyrant, en hævner, en
morder, en røver m.fl.

Af Werner Fischer-Nielsen

198,- kr.

Inspiration til hvordan man kan
bruge Astrid Lindgrens mange,
gode fortællinger i kristendoms-
undervisningen.

UNITAS FORLAG
Valby Langgade 19
DK - 2500 Valby

TLF +45 3616 6481
FAX +45 3616 0818
GIRO 211 2566
www.unitas.dk
forlag@unitas.dk

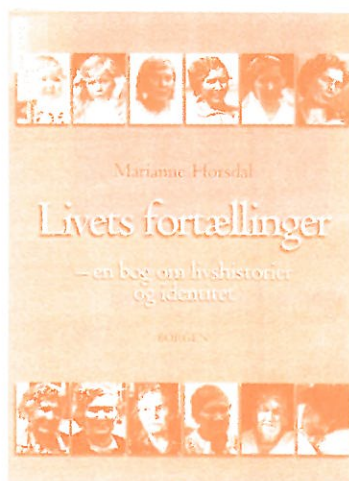
Anmeldelser

Af lektor Finn Rosenberg

Marianne Horsdal: Livets fortællinger – en bog om livshistorier og identitet, Borgen 1999, 180 sider.

Livets fortællinger er en bog om livshistorier i teori og praksis. Bogen bygger på især engelsk-amerikansk forskning, men er ikke selv at opfatte som et stykke forskning, selv om hun refererer sin indsamling af livshistorier og gør rede for sit analysearbejde. Der var en helt konkret anledning til, at Marianne Horsdal har beskæftiget sig med livshistorier i denne og andre bøger: I slutningen af 80'erne underviste hun flygtninge i dansk sprog og kultur og opdagede, at det var vanskeligt at få flygtningene til at forstå dansk mentalitet, når de ikke kendte fortidens konkrete livshistorier. Hun begyndte så at indsamle karakteristiske danske fortællinger. Indledningsvis indkredser Marianne Horsdal biografien, den livshistoriske fortælling, og gør sig overvejelser over, hvordan kompetencen til at fortælle udvikles, bl.a. i nær sammenhæng med kroppens erfaringer. Selv om vi giver en kultur videre i vores fortællinger, er vi i dag i lige så høj grad kulturskabere: vi former vores identitet ved at fortælle vores egen historie gang på gang. Marianne Horsdal gør rede for den positive virkning af forsøg med livshistorier i voksenundervisning, hvor man har læst andres livshistorier, diskuteret dem med hinanden og desuden fortalt hinanden egne livshistorier. Det har været en nøgle til at beskæftige sig med livets mening og værdier. Ideen var værd at arbejde videre med også i kirkelig voksenundervisning.

Lance Pierson: Fortællekunst – en håndbog, Lohses Forlag 1999, 143 sider

Måske skal man vænne sig til den både friske og fromme sprogtone i Lance Piersons bog, men den er faktisk en meget anvendelig, og meget praksisorienteret håndbog for fortællere. Bogen giver forslag til, hvordan man fortæller for børn og for teenagere, hvordan historier kan fungere som prædikener, om fortællinger som gruppeprojekt og endelig et afsnit om bibeloplæsningens kunst.

Troels Tejlgaard Jensen: Bodils kirkehistorier, Religionspædagogisk Forlag, 80 sider

En kirke fra middelalderen nærmest emmer af fortællinger. Troels Tejlgaard Jensen har kombineret fantasi og viden i en lille bog med fortællinger om en kirkebygnings historie i de sidste tusind år. Vi møder Bodil som barn og som gammel og følges med hende på fantasirejse gennem århundrederne. Undervejs får læseren set nærmere på forskellige dele af kirkebygningen og stifter bekendtskab med fortællinger fra bibel- og kirkehistorien. Bogen er nok bedst til 10-12 års alderen og kunne være velegnet som oplæsnings-føljeton ved indledende konfirmationsforberedelse – eller som god inspiration til at fortælle selv. (Bogen kunne f.eks. kombineres med samme forlags undervisningsmateriale "Skibet er ladet med", der netop knytter til ved kirkeinventaret som grundstruktur for indledende konfirmationsforberedelse.) Sproget er levende og mundret, og realoplysningerne har stort set en fin balance med fortælleforløbet.

- er et tidsskrift til inspiration for alle i kirkens forskellige former for undervisning.
- praktisk hjælp til det pædagogiske arbejde i menigheden og det kirkelige børne- og ungdomsarbejde.
- undervisningsmodeller til brug for børn, unge og voksne.
- forslag til andagter og gudstjenester
- teologisk-pædagogisk information.
- anmeldelser og omtale af nye undervisningsmaterialer og litteratur med relevans til det pædagogiske arbejde i kirke og menighed.

Udgivet af EPS

Evangelisk Pædagogisk Samvirke er en sammenslutning af en række folkekirkelige organisationer, der er involveret i kirkens forkyndelse og undervisning. Formand: Mariane Sloth.

Medlemmer af EPS

Dansk Bibelskole. De samvirkende Menighedsplejer. Det danske Bibelselskab. Diakonhøjskolen. Diakonisse-huset Sankt Lukas Stiftelsen. Diakonissestiftelsen. FDF. KFUK-spejderne i Danmark/De grønne pigespejdere. KFUM og KFUK i Danmark. KFUM-Spejderne i Danmark. KFUMs Idrætsforbund i Danmark. Kirkefondet. Kirketjenesten i Danmark. Menighedernes Daginstitutioner. Sammenslutningen af IM og KFUM/K skoler. Unge Hjem Bevægelsen i Danmark.

Redaktion

Arne Kristoffersen og Anna Johnsen (ansvh).
Ruth Bjerrum og Jens Maibom,
Kristian Brogård, Christina Smith, Lars Højland,
Inger Hørup.
Redaktionssekretær Grethe Jørgensen.
Smounevej 7B, 8410 Rønde. tel. 86372409.

Sats og layout: Poul Abildgaard.
Tryk: Special-Trykkeriet Viborg a/s

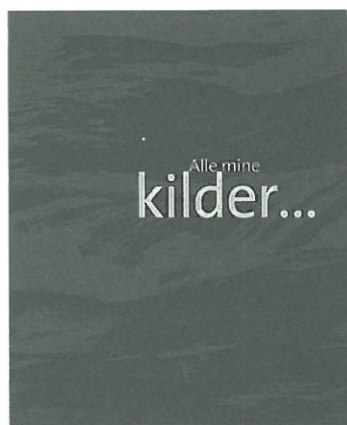
Abonnement

Årsabonnement (4 numre)
kr. 145,-. Løssalg kr. 45,-
Giro 8 05 53 51.
Henvendelse: Jette Christensen, RPC.
e-mail: jc@rpc.dk

Evangelisk Pædagogisk Samvirke
c/o Religionspædagogisk Center
Frederiksberg Allé 10 A
1820 Frederiksberg C
Tlf.: 33 24 92 50 (Man-tors: 10-16; fred: 10-15)
Homepage: www.rpc.dk

Besøg Kirken Underviser
www.kirken-underviser.dk

UNDERVISNING

Alle mine kilder... – et nyt konfirmandmateriale, der løbende udvides og komplementeres med nye kapitler og afsnit. Materialet afspejler den seneste pædagogiske udvikling og sætter didaktik, kvalitet og evaluering i fokus. Underviseren tilbydes nogle redskaber til overvejelse og forbedring af undervisningens mål og metoder. En hjælp til udarbejdelse af eget materiale og ny inspiration til den garvede konfirmandunderviser. Et undervisningssystem, som afspejler den seneste pædagogiske udvikling.

Underviserens mappe inkl. 4-farve overheads og cd-rom

kr. 985,-

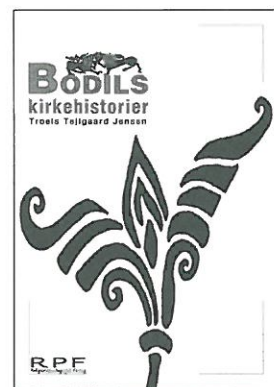
Konfirmandens mappe inkl. kirkeårsoversigt m.m.

kr. 120,-

Bodils kirkehistorier er en tidsrejse fra 1100-tallet til i dag – en spændende beretning om pigen Bodil, der sendes ud på rejser i kirkens tid og rum, sammen med Bodil er det næsten som selv at opleve kirkehistorien. Bogen kan læses af større børn og er særdeles velegnet til oplæsning for juniorkonfirmander og konfirmander.

Troels Tejlgaard Jensen:

Bodils kirkehistorier – kr. 135,-

RPF

Religionspædagogisk Forlag

Frederiksberg Allé 10 A, 1820 Frederiksberg C – Telefon: 33 24 92 50 – www.rpc.dk